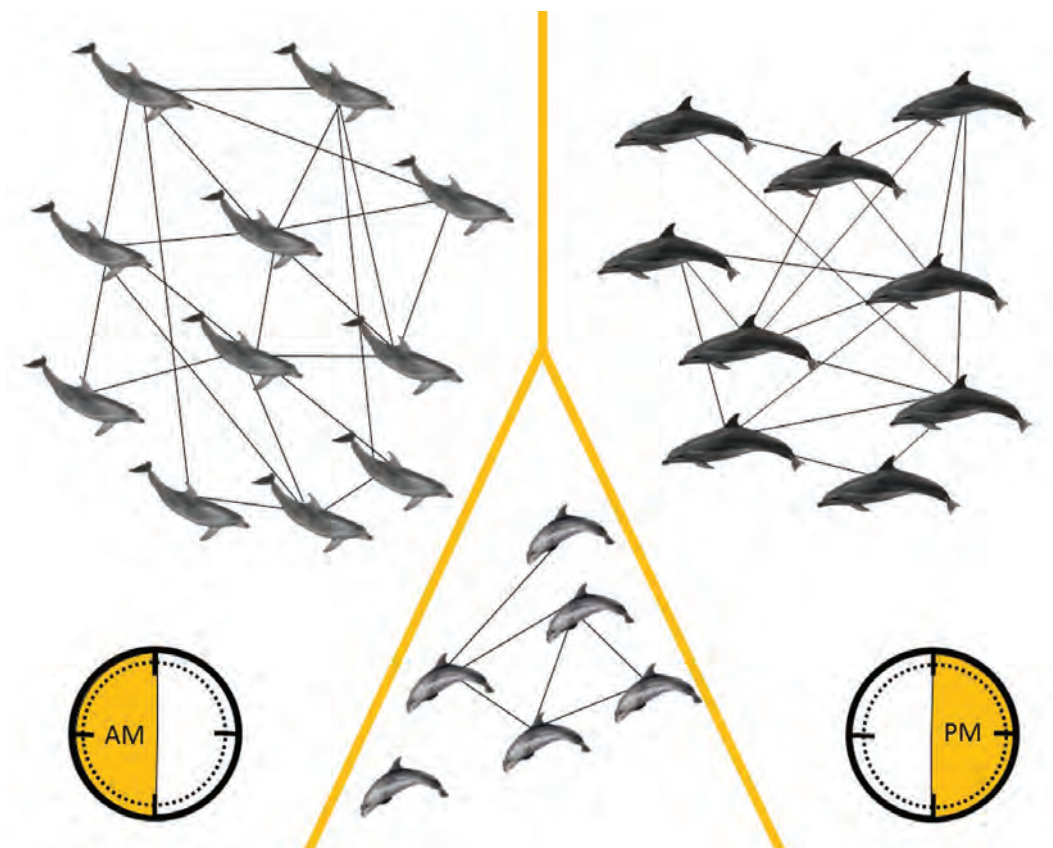

Nenavadna socialna struktura delfinov ob slovenski obali

Tilen Genov

Tako kot ljudje imajo tudi delfini svoje socialne mreže. Nedavna raziskava je pokazala, da populacijo delfinov v Tržaškem zalivu sestavlja več socialnih skupin, ki imajo edinstven sistem socialnega ločevanja na svetovni ravni.

Mnoge vrste kitov in delfinov praviloma srečujemo v skupinah, njihova socialna struktura pa je zelo zapletena. Pri veliki pliskavki (*Tursiops truncatus*), edini vrsti delfina, ki redno živi v slovenskem morju in severnem Jadranu, se velikost in sestava skupin pogosto spreminjata. Ne glede na precejšnjo »pretočnost« skupin pa med delfini obstajajo

dolgoletna »prijateljstva«. Toda socialna struktura znotraj iste vrste je lahko precej različna, večina našega globalnega poznavanja socialne strukture pri veliki pliskavki pa temelji na le nekaj dobro preučenih populacijah.

Velike pliskavke (Tursiops truncatus).

Foto: Tilen Genov (Morigenos).

V društvu *Morigenos* smo nedavno v reviji *Marine Biology* (<https://doi.org/10.1007/s00227-018-3450-8>) objavili obširno raziskavo socialne strukture delfinov v Tržaškem zalivu in okoliških vodah. Sama raziskava je trajala devet let. Populacijo delfinov, ki živi na tem območju, preučujemo že od leta 2002 predvsem z vidika velikosti in razširjenosti populacije, vedénja, socialne in genetske strukture ter vplivov človeških dejavnosti na delfine. Posamezne živali prepoznavamo z metodo, imenovano fotografsko prepoznavanje (fotoidentifikacija), pri kateri delfine fotografiramo in posamezne osebké prepoznavamo na podlagi naravnih oznak na hrbtnih plavutih. Ti podatki so podlaga za ugotavljanje velikosti populacije in različnih drugih populacijskih parametrov, omogočili pa so nam tudi podrobnejši vpogled v njeno socialno strukturo.

Odkrili smo nekaj izredno zanimivega in nepričakovanega. Populacija delfinov, ki uporabljajo Tržaški zaliv, je sestavljena iz treh socialnih skupin: dveh večjih, znotraj katerih so člani močno povezani in imajo dolgotrajna prijateljstva, ter manjše s šibkejšimi vezmi in brez očitnih dolgotrajnih prijateljstev.

*Fotografiranje delfinov
za individualno prepoznavanje.*

Foto: Ana Hace (Morigenos).

Posamezne delfine prepoznavamo po naravnih oznakah, kot so praske, brazgotine in zareze na hrbtnih plavutih.

Foto: Tilen Genov in Ana Hace (Morigenos).

Stabilnost skupin pri prvih dveh socialnih skupinah je bila večja, kot je sicer značilno za to vrsto, kar kaže na to, da je socialna struktura velikih pliskovk bolj variabilna, kot se je mislilo doslej.

Toda kar je pri tej raziskavi res izjemno, je to, da si obe večji socialni skupini delita prostor

– ne pa tudi čas. Obeh skupin skoraj nikoli ne videmo skupaj, naše raziskovalno območje pa uporabljata ob **različnih delih dneva**. Ker prva vode ob slovenski obali skoraj brez izjeme uporablja v jutranjih oziroma dopoldanskih, druga pa v popoldanskih oziroma večernih urah, ti dve socialni skupini danes pogovorno imenujemo kar »**jutranja skupina**« in »**večerna skupina**«. Takšno časovno ločevanje doslej še ni bilo dokumentirano pri nobeni vrsti sesalcev. Tretja skupina (ki jo v šali imenujemo »freelancerji«, svobodnjaki), ni kazala tovrstnih vzorcev.

Del »večerne skupine« pred Piranom.

Foto: Ana Hace (Morigenos).

To nas je precej presenetilo. Socialne skupine delfinov se pogosto ločujejo *prostorsko*, toda tukaj se ločujejo *časovno*, kar je izredno nenavadno. Še vedno ne poznamo celotnega obsega njihovega gibanja, zato je možno, da se skupini na splošno gibljeta na različnih območjih. Toda vemo, da se prekrivata vsaj na tem območju, ki pa si ga delita tako, da ga uporabljata ob različnih urah. Včasih lahko eno skupino opazujemo v bližini Pirana v dopoldanskih urah, kasneje pa drugo skupino na istem območju v poznih popoldanskih urah istega dne.

Presenetljivo je bilo tudi to, da se obe socialni skupini razlikujeta v svojem vedenju glede na ribiške aktivnosti: ena skupina je bila pogosto

vključena v interakcije z ribiškimi ladjami s povlečnimi mrežami (tako imenovanimi kočami), druga pa ne. Delfini torej uporabljajo različne strategije pridobivanja hrane, kar je bilo ugotovljeno tudi pri nekaterih drugih populacijah po svetu. Prejšnje raziskave drugod po svetu so pokazale, da so tovrstne taktike naučene in da se prenašajo z matere na mladiča. Naslednje logično vprašanje je torej bilo: Ali razlike v vedenju glede na ribiške aktivnosti vplivajo na prej omenjeno časovno ločevanje? Očitno ne. Celo ko smo upoštevali tovrstno vedenje, to še vedno ni pojasnilo časovnega ločevanja glede na del dneva.

Razlogi za omenjene razlike še niso znani. Obe socialni skupini sta mešanih spolov in ju sestavljajo živali različnih starosti. Morda so razlogi v sorodstvenih vezeh ali pa morda

Zasledovanje ribiških bark.

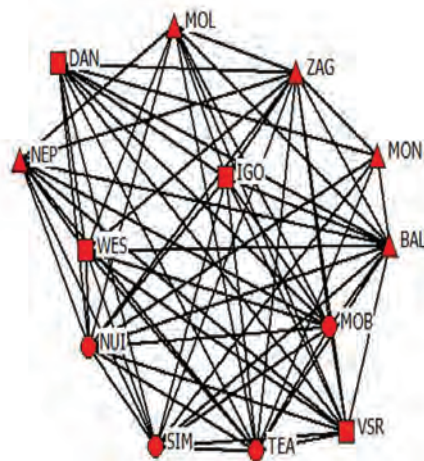
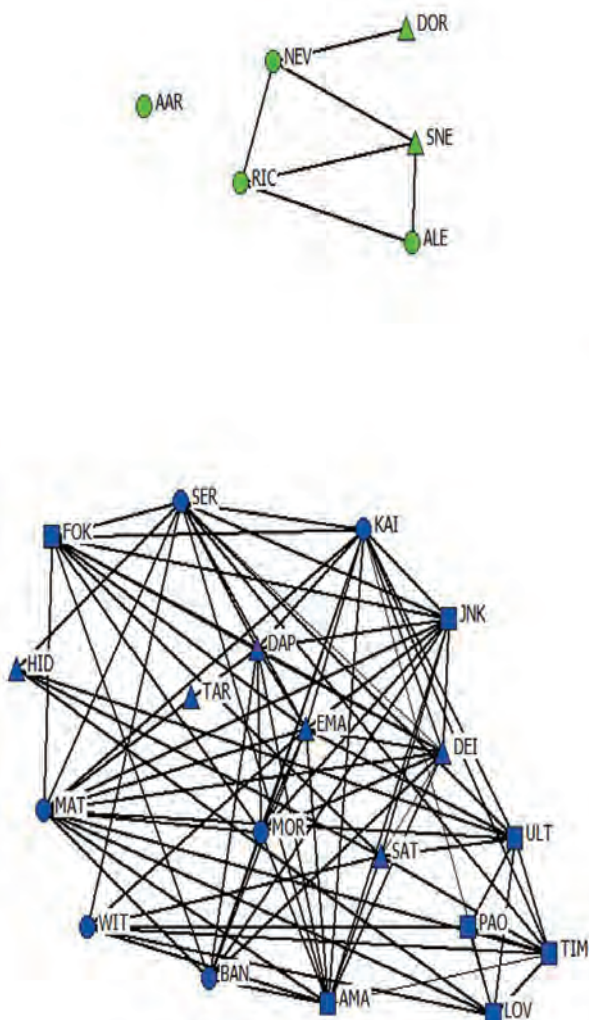
Foto: Tilen Genov (Morigenos).

v načinu prehrane. Zaenkrat še nimamo odgovorov, a vse to je predmet nadaljnjih raziskav, ki trenutno potekajo. Za konec naj omenimo še to, da je druga nedavna raziskava pokazala, da so vse te socialne skupine enako obremenjene s strupenimi polikloriranimi bifenili. O tem smo pisali v prejšnji številki *Proteusa*.

Ta raziskava je pokazala, da se lahko **različni segmenti iste populacije** vedejo zelo **različno** in imajo lahko posledično različne vplive na človeške dejavnosti, kot je na primer ribištvo. Hkrati pa se lahko različno odzivajo na človeške vplive, saj so nekatere živali zaradi časovnega ločevanja lahko bolj ali manj občutljive za določene vrste pritiskov.

Populacija delfinov v Tržaškem zalivu sestavljajo tri ločene socialne skupine.

Vir: Genov, T., Centrih, T., Kotnjek, P., Hace, A., 2019: Behavioural and temporal partitioning of dolphin social groups in the northern Adriatic Sea. *Marine Biology*, 166: 11. <https://doi.org/10.1007/s00227-018-3450-8>.

Del »jutranje skupine« pred Piranom.

Foto: Ana Hace (Morigenos).